

ওয়েব অ্যাক্সেসিবিলিটি

তাৰক ভুঁচাৰ

ওয়েব অ্যাক্সেসিবিলিটি বিষয়টি বাংলাদেশের হেফাপটে খুবই নতুন। আপনি ইচক তাৰছেন, ওয়েব অ্যাক্সেসিবিলিটি আৰাৰ কী? এটি আৰাৰ কেনো দৱকাৰা? ওহেব ব্যবহাৰকাৰীদেৱ জন্য ওয়েব অ্যাক্সেসিবিলিটি বিষয়টি গুৰুত্বপূৰ্ণ। আৰ যদি কেউ প্ৰতিবন্ধী বৰ্তি হন অথবা কেউ যদি আজাপটিত টেকনোলজি ব্যবহাৰকাৰী হন, তাহেলে অ্যাক্সেসেবল নয় এমন ওয়েবসাইট ব্যবহাৰ কৰা অসম্ভৱ। এ লেখাৰ মধ্য লিয়ে পাঠক আশা কৰি ওয়েব অ্যাক্সেসিবিলিটি বিষয়টি বুৰাকে সমৰ্পণ হৈবেন।

ডিভি-টি স্ট্রিস গাইডলাইন : ওহেব অ্যাক্সেসিবিলিটি নিশ্চিত কৰাৰ জন্য ওহুৰ্ত ওয়াইড ওয়েব কনসোর্টিয়াৰ ডিভি-টি স্ট্রিস একটি সুনির্দিষ্ট গাইডলাইন কৈৱি কৰোৱে, যা মেনে চলা সৰ ওহেব ডিভি-টিৰ জন্য অক্ষত গুৰুত্বপূৰ্ণ। অপনাৰ ওয়েবসাইটটি আ্যোৱেসেবল কৰে কৈৱি কৰতে চাইলৈ ডিভি-টি স্ট্রিস গাইডলাইন অনুসৰণ কৰতে হৈবে। ওয়েবসাইটটি আ্যোৱেসেবল হলো কি হলো না, কি অনলাইন বা অফলাইন ভেলিপ্টেট কৰে দেখকে পাৱেন।

ডিভি-টিৰ বাংলাদেশ ও ওহেব অ্যাক্সেসিবিলিটি : বৰ্তমান সৱকাৰেৰ লক্ষ্য হচ্ছে ২০২১ সালৰ বাবে একটি ডিভি-টিৰ বাংলাদেশ পত্ৰে তোলা। আৰ এজনা গতে উচ্চ শক শক ওয়েবসাইট। এই ওয়েবসাইটগোৱে যদি আ্যোৱেসেবল না হৈ তাহেলে একটি বড় ফলগোষ্ঠীৰ জন্য কথোপকৃতকে বাধা কৈৱি হৈবে। সূচৰাৰ ঘাৰা নীতিনিৰ্বাক মহলে কাজ কৰাবেন তাৰা এই আ্যোৱেসেবল বিষয়টি মাথাৰ রেখে কাজ কৰাবেন এটাই সৱৰ প্ৰক্ষেপণ। বাংলাদেশ সৱকাৰেৰ অধীক্ষ ওয়েবসাইটগোৱে হোগাকাৰ কৰতুক তা নিচে দেখাবে৳ হয়োৱে।

ডিভি-টিৰ মেমোৰাইজেশনে ১৭ শকাল ওয়েবসাইটটি আ্যোৱেসেবল, সেখানে বাংলাদেশেৰ অবস্থা খুবই কৰাৰ : এই মেমোৰাইজেশনে বাংলাদেশ সৱকাৰৰ জ্ঞান বৰ্তমানেৰ অবস্থা পৰ্যাপ্ত বৈশিষ্ট্য কৰাৰ কৰাৰ দেখা গৈছে (যাৰ মধ্যে কথাৰ কাৰিশমালৰ ওয়েবসাইট ছিল) একটি ওয়েবসাইটটি পাৰ্শ্বে যায়নি মেমোৰাইজেশনে ১০০ ভাগ আ্যোৱেসেবল কলা যোকে পাৱে। এইনই সময় এলিকে নজৰ দেয়া।

ওয়েবসাইটটি যদি আ্যোৱেসেবল হৈ, তাহেলে অক্ষত সহজে আপনি তা পড়তে পাৱেন, স্মাৰক নেভিগেট কৰতে পাৱেন, কম পৰিসম্পন্ন ইন্টেরনেট ব্ৰুটোৰ কৰতে পাৱেন। যেকোনো প্ৰতিবন্ধী মানুষ ব্যবহাৰ কৰতে পাৱেন আজাপটিত টেকনোলজি। সবচেয়ে গুৰুত্বপূৰ্ণ হলো কোনো ইন্টাৰনেট সিকিউরিটি শেষাবে আপনাৰ ওয়েবসাইটকে স্পৃহ হিসেবে চিহ্নিত কৰাৰ না। আৰ ওহেব অ্যাক্সেসিবিলিটি সূচৰাৰ কৰতে পাৱে প্ৰতিবন্ধী মানুষৰ ওহেব ব্যবহাৰেৰ সৰ বাধা।

ওয়েব সুবিধাপাৰ্শ্বা ও ব্যবহাৰেৰ অধিকাৰ কী?

ওহেব পাৰ্শ্বা ও ব্যবহাৰেৰ অধিকাৰেৰ অৰ্থ হলো প্ৰতিবন্ধী-অপ্রতিবন্ধী বাকি নিৰ্বিশেখে সৰাই যাতে ওহেবেৰ সুবিধা পেতে পাৱেন ও ব্যবহাৰ কৰতে পাৱেন, তা নিশ্চিত কৰা।

ওহেব সুবিধাপাৰ্শ্বা ও ব্যবহাৰেৰ অধিকাৰেৰ মধ্যে গৱেছে : ওয়েবসাইটটি এবং অ্যাপি-কেশল, যা একজন প্ৰতিবন্ধী অনুধাৰণ কৰতে, বৃৰচতে, নিজে নিজে ওহেবে অৰ্থ কৰতে এবং যোগাযোগ ছাপন কৰতে পাৱেন। ওহেব সুবিধাপাৰ্শ্বা ব্যবহাৰেৰ বিষয়ে বিশ্বস্তাৰে জালা যাবে। www.w3c.com সাইটে বেশিৰভাগ কোনো বাংলাদেশেৰ ওয়েবসাইটগুলো গুৰুত্ব প্ৰয়োজন ওহেবেৰ কলসেটিয়ামেৰ মানদণ্ডে নিৰ্মিত নয়। এই মানদণ্ডে পৌছাবে নিশ্চিত কৰতে এ যাৰ্থ নিম্নলিখিত বাধাবলো চিহ্নিত কৰা হয়োৱে।

দৃষ্টিপ্ৰতিবন্ধিতাৰ ফোকো : সুবিধা পাৰ্শ্বা ও ব্যবহাৰে দেখাবে৳ বাধা আসে বিকল্প পাঠ্য আকাৰ নেই এমন প্ৰতিকৃতি থাকলে
জটিল প্ৰতিকৃতি, যেমন-বৰ্ণনা নেই এমন থাক বা চাৰ্ট থাকলে
পাঠ্য বা অভিধ আকাৰে যথেষ্ট ব্যাখ্যা নেই এমন ভিত্তিও থাকলে
প্ৰতিনিধিত প্ৰতিবন্ধনশীল বা গতিশীল বিষয়বস্তু থাকলে
শুধু সুশ্যামল কোনো কিমু লিয়ে উপস্থাপিত কোনো বিষয়বস্তু থাকলে
দৃষ্টিপ্ৰতিবন্ধিতা : সহায়ক প্ৰযুক্তি
ক্ষিম ভিত্তিক ব্যবহাৰ

শিল্প আউটপুট বা বচন পাৰ্শ্বাৰ জন্য

ত্ৰেইল আউটপুট বা ত্ৰেইল আকাৰে পাৰ্শ্ব্যাৰ জন্য

ক্ষিম বিবৰক সফটওয়্যারেৰ ব্যবহাৰে

শুকলা প্ৰতিবন্ধিতা : সুবিধা পাৰ্শ্বা ও ব্যবহাৰে যেখানে বাধা আসে

ওয়েবেৰেৰ অভিওতে শিরোনাম বা লিখিত বৰ্ণনা না থাকলে

কাৰো মাত্ৰাতা বা ধৰণ কাৰো মাত্ৰাতা না থাকলে

ইশাৰা ভাৰা হয়, তবে তাৰ পক্ষে বুৰো ওভাৰ কঠিন হতে পাৰে যদি পাতাগতি

ক্ষেত্ৰত্ৰিয়াল পে-ব্যাক থাকলু

ওহেবসাইটে শক সংযোজনেৰ ধৰণোভৰণীতা থাকলে

শুকলা প্ৰতিবন্ধিতা : সহায়ক প্ৰযুক্তি

দৃশ্যমালা বেল

চলাচল বা পতিমহতা সুশ্বি-টি প্ৰতিবন্ধিতা : সুবিধা পাৰ্শ্বা ও ব্যবহাৰেৰ যেখানে বাধা আসে

ওহেবপোজে যদি কেবল সময়-বৰ্ণনা সাড়াৰ ব্যবস্থা থাকে

ওহেবপোজে যদি ভিত্তিইস মিৰ্দেশ কৰাৰ পক্ষতি হয় জটিল ধৰনেৰ মাটিল বিশ্বাসীয়াৰ জন্য বিকল্প কীৰ্তোৰ সমৰ্পণ কৰে না এমন প্ৰতিকুলৰ হলে চলাচল বা গতিময়তা সংশ্বি-টি প্ৰতিবন্ধিতা : সহায়ক প্ৰযুক্তি

সুইচ এবং সফটওয়্যার কীৰ্তোৰ

বোধ এবং স্মাৰকত ভিত্তাজনিত প্ৰতিবন্ধিতা : সুবিধা পাৰ্শ্বা ও ব্যবহাৰেৰ যোৱাৰ বাধা আসে

ওহেবসাইটে কাৰ্জেৰ জন্য বিকল্প পক্ষতি না থাকলে

সহজে বক্ষ কৰা যাব না এমন এলোমেলো দৃশ্যমালা বা শুকলীয় (অভিও) উপগ্ৰহৰ থাকলে

ওহেবপোজে অহযোজোভৰণীয়া জটিল ভাৰাৰ ব্যবহাৰেৰ থাকলে

ওহেবপোজে গাফিক্সেৰ অভাৱ থাকলে

ওহেবপোজেৰ বিল্যাস বা পঠন সুস্পষ্ট ও সঙ্গতিপূৰ্ণ না হলে

তিন পক্ষ নিশ্চিত কৰতে পাৱে ওয়েব সুবিধাৰ পাৰ্শ্বা ও ব্যবহাৰেৰ অধিকাৰ

বিষয়বস্তু নিৰ্মাণৰা : ওহেব বিষয়বস্তুৰ সুবিধা পাৰ্শ্বা ও ব্যবহাৰেৰ সিকঙ্গলো অবশ্যই উন্নত কৰা প্ৰয়োজন।

ব্যবহাৰকাৰী প্ৰতিলিখি নিৰ্মাণৰা : সহজে পাৰ্শ্বা ও ব্যবহাৰ কৰা যাব এমন বিষয়বস্তু থেকে সুবিধা পেতে ব্যবহাৰকাৰীৰ প্ৰতিলিখি অবশ্যই থাকা প্ৰয়োজন।

ব্যবহাৰকাৰীৰা : প্ৰতিলিখিৰ মাধ্যমে কিভাবে ব্যবহাৰযোগ্য বিষয়বস্তু ব্যবহাৰ কৰা যাব তা ব্যবহাৰকাৰীৰ জালা নৰকাৰ।

ওহেবৰ কৰা অৰ্থ : ওহেব হলে সৰাবৰ জন্য, বাস যাবে৳ না কেটে- এ ধৰণা নিয়ে পৃথিবীৰামী কাজ কৰে যাবে ওহুৰ্ত ওয়াইড ওহেব ভিত্তি স্ট্রিস। তাৰেৰ প্ৰণীতি গাইডলাইন অনুযায়ী ভৈৱি হচ্ছে সবাৰ ওয়েবসাইট। নিয়ে কয়েকটি ওয়েবসাইটেৰ বিভিন্ন আ্যোৱেসেবল কৰাৰ হৈয়েছে।

১. একটি আ্যোৱেসেবল ওয়েবসাইটটি হৈয়ে বক্ট-চেচ কৰাৰ ব্যাবস্থা থাকবে।

২. স্মাৰকাউন্ট পৰিবৰ্তন কৰা যাবে। ওভাৰ নেভিগেশনেৰ ব্যাবস্থা থাকলে অৰ্থাৎ আস্বল কৰে এক জায়গা থেকে আৱেক জায়গায় সহজে যেকে পাৰবে।

৩. শৰ্কিকটি বৰ্ণ ব্যাবস্থা থাকবে, যাতে মাইস হাঁড়াও আপনি কীৰ্তোৰেৰ মাধ্যমে ওয়েবসাইট স্মাৰক কৰতে পাৰবেন।

৪. প্ৰাফিক্স, আনিমেশন ও মাইজেন্মেন্টিয়া ফ্ল্যাশেৰ পৰিয়ন্ত ব্যবহাৰ।

ওয়েবসাইট অ্যাক্সেসেবল কৰাৰ জন্য সৱকাৰি ও বেসৱকাৰি পৰ্যায়ে কিনু উদাহৰণ রয়েছে। যেমন :

১. প্ৰিফেস সার্ভেৰভিতক (www.hj.com)

২. বাংলাদেশে জাপানেৰ অ্যাপার্স (www.bd-emb-japan.go.jp/en/visa/index.html#contentstop)

কিভাবে প্ৰতিবন্ধী ব্যক্তিৰা ওহেব ব্যবহাৰ কৰাবে সে বিষয়ে আৱে জানা যাবে নিচেৰ ওয়েবসাইটটি www.w3.org/wai/ex/drafts/pwd-use-web

বাংলাদেশে প্ৰতিবন্ধী ব্যক্তিদেৱ ওহেব সুবিধাপ্ৰয়োজন ও ব্যবহাৰেৰ একটি ভালো উদাহৰণ ইপসা-ৱ ওয়েবসাইট। দেখুন www.yps.org

ফিজব্যাক : vashkar79@hotmail.com